

Olvasni? Éjszaka? Együtt? – avagy hogyan szervezzük meg az Olvasás Éjszakáját

Divat lett kulturális rendezvényeket, nyílt napokat, sporteseményeket éjszakára szervezni. Elgondolkodtató és egyben kipróbálásra serkentő ez az új módi. A Baár-Madas Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium rendszeresen visszatérő és a tanulók által buzgón látogatott programja az éjszakai foci. Régi diákokat, szülőket is megmozgató, jellemzően fiúknak való esemény ez, rengeteg résztvevővel. A kezdeményezés népszerűsége hívta életre a lányoknak és fiúknak egyaránt lehetőséget kínáló Olvasás Éjszakáját. Tíz esztendeje a magyartanári munkaközösség egyik pályakezdő tagja – valamennyi magyar szakos kollégájával karöltve – szervezte meg először a nevezetes eseményt. Egy egész tornatermet igénybe vevő programnak indult. Aztán a kezdeti lelkesedés alábbhagyott, a tanárnő szülei szabadságra ment, a gyerekek érdeklődése is más irányba terelődött. Időnként még egy-egy beígért ötös irodalomból néhányakat részvételre buzdított, de aztán a sok egyéb nappali program legyőzte az éjszakait. Öt évvel ezelőtt az olvasókör tagjainak lelkesedésére új helyszínen hirdettük meg a hangulatos éjszakai programot. Iskolánk honlapján igen sokan felfigyeltek arra, hogy éjszaka olvasunk a könyvtárban. Több könyvtárostánár megkeresett azzal a kéréssel, hogy írjam le részletesen, milyen módon lehet bevezetni és hagyományossá tenni egy ilyen programot a kutyuk bűvöletében élő 21. századi diákok körében. Nos, ez a rövid cikk ennek a kérésnek próbál megfelelni.

Ha olvasás, akkor könyvtár!

A fenti megállapítást az egyik kommunikáció tagozatra járó, igen szavakész diákunk mondta ki. Sokáig tanakodtunk azon a könyvtárba járó diákokkal, hogy érdemes-e megnyitni a könyvtár kapuit éjszaka. Egyszer biztos, hogy megtelik az olvasóterem érdeklődőkkel – vélték többen velem együtt. Az újdonság igénye, a rendkívüli helyzet teremtette hangulat képes ébren tartani éjszaka a mai fiatalokat is a könyvek közelében. De miként válhat ez rendszeres, évenként ismétlődő, hagyományt teremtő rendezvénné? Egy kissé

kétkedve ugyan, és a saját erőnk végességétől tartva fogtunk hozzá a különleges esemény megszervezéséhez.

Hívogatás

A fiúk éjszakai focijának hangos és töretlenül sikeres programja feszélyezően hatott ránk. Sokkal könnyebben lehet mozgósítani egy sokak által űzött sporteseményre, mint az elmélyülést igénylő olvasásra. Másfajta erőfeszítés, egészen más törzsközönség. Ha egy osztályban megkérdezzük, hogy hányan kedvelik a focit, akkor 50%-os pozitív visszajelzésre számíthatunk. Az olvasás kérdésében folytatott tudakozódás osztályonként 4-5 diák lelkesedését állapíthatja meg. A másik nehézséget az okozza, hogy azok a tanulók, akik nagyon szeretnek olvasni, általában nem kedvelik a nagy és hangos programokat. Csendesebbek, visszahúzódnobbak azok, akik szövetséget kötöttek a könyvekkel.

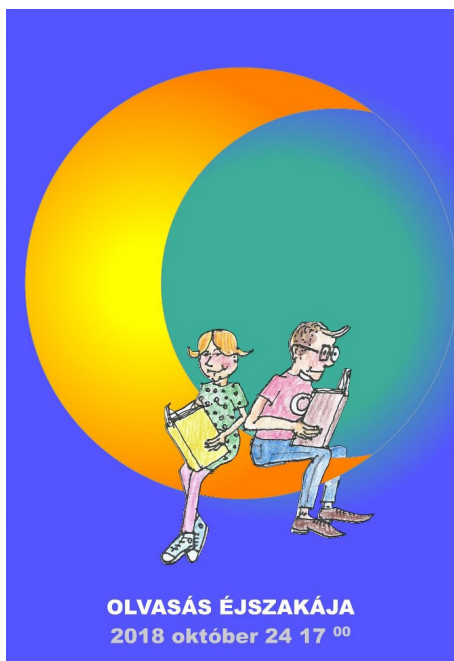

A 2017-es Olvasás Éjszakája plakátja

Ennek ellenére „Egy próbát megér ez a kísérlet!” felkiáltással megkezdtük a programra való hívogatást. Az olvasókörösöket és az általunk felfedezett olvasni szerető diákokat személyesen igyekeztünk megszólítani. Egy könyvtárostanárra a kölcsönzési statisztikák alapján hamar megállapíthatja, melyik tanuló szenvedélyes olvasó. Az új osztályok könyvtárral ismerkedő óráin minden évben elmondjuk ezt a különleges lehetőséget. Olvasással kapcsolatos kérdőívek segítségével is megismerhetjük az iskolába járó tanulók kikapcsolódást szolgáló tevékenységeit. Az iskolánk iránt érdeklődő diákoknak szervezett nyílt napon levetítjük az előző év Olvasás Éjszakáján készült filmet, a programról részletesen beszélünk a gyerekeknek. Több diák elmondta ebben a tanévben is, hogy a pályaválasztási döntésében ez az izgalmas esemény fontos szerepet töltött be. A gimnáziumi gólyatáborban is megszólítottak néhányan, hogy feltétlenül jönnek majd az Olvasás Éjszakájára. Ez a néhány szeptemberi ígélet soványka eredménnyel kecsegtetett. Már előre tudtam, hogy betegség, más családi vagy iskolai program elterelheti az esemény közeléből a diákokat. Tapasztalatom szerint bármilyen könyvtárral, olvasással kapcsolatos lehetőség eredményes megszervezésébe jól bevonhatók a lelkes osztályfőnökök. A magyar munkaközösség tagjai is mindig igen lelkesek. Összefoglalva, a programszervezés az év bármelyik pillana-

tában megtörténhet, de a figyelemfelkeltő hirdetéseket általában az esemény előtt három hónappal tesszük ki az iskola forgalmas helyeire.

A szellemes, vizuálisan érdekes plakát mindig hatásos, sok érdeklődőt megállít. Közzétehetjük a várható programot az iskola honlapján és a könyvtári blogon is. Az osztályok faliújságján elhelyezett színes kép gyakran a szülők fantáziáját is megmozgatja. Többször előfordult, hogy anyai ösztönzésre jött el egy gyermek az éjszakai olvasásra, aki azután ki-mondottan hangulatosnak találta az eseményt, és nagyon örült, hogy részt vehetett rajta. A tantestület már az év elején tudhatja, hogy melyik napon várható az Olvasás Éjszakája. Tudniillik az iskola munkatervében is szerepel az esemény. Nagy örömünkre szolgál, hogy az iskola vezetése tisztában van a rendezvény olvasásnépszerűsítő jelentőségével és magáénak érzi azt. Beszámolót is kér, elismerő szavakkal méltatja annak fontosságát a tantestületi értekezleteken. Úgy érezzük, ennek a programnak a sikere nagyban függ a benne szereplők hozzáállásától. Téma kell hogy legyen a tantestület közösségében, a diákok között, és a diákönkormányzaton keresztül is értesülhetnek erről a lehetőségről a potenciális résztvevők.

A 2018-as Olvasás Éjszakája plakátja (Szák-Kocsis Pál grafikája)

Közeledik az idő

A fentiekben már említettem, hogy a könyvtárostanárok egész évben figyelik, hogy melyik diák kedveli az olvasást. Mondhatnám így is: kik az élményolvasók. Ezek a tanulók hívják fel a figyelmünket a „Megvan a könyvtárnak a ...?” kezdetű kérdéseikkel egy-egy új könyvre, amely lázba hozza a kamaszokat. Aztán, ha nincs meg, akkor megvesszük, amennyiben a pénzügyi lehetőségeink ezt megengedik. Fontos tudnunk, hogy ha a gyerek

ajánl könyvet a társainak, az többszörös erővel hat. Így toborzódnak a törzsolvasók a mai iskolai könyvtárakban. Figyelnünk kell erre! Különösen a kamaszokra jellemző az, hogy elfordulnak a felnőttek világától, és csak a kortársaik véleményére hallgatnak. Érzékenynek kell lennünk a tizenévesek világára. Tudomásul kell venni, hogy a gyerekek udvariaságból, sznobizmusból nem jönnek be a könyvtárba, csak ha valami különösen érdekes számukra hiánypótló lehetőség vár rájuk. Megkockáztatom, ami nélkülözhetetlenül fontos számukra. Ilyen például a közösség. Létezik tanulóközösség, sportközösség, vallási közösség, biblioterápiás csoport, olvasóköri stb. Lehet, hogy nehézkesen értelmezik a mai gyerekek József Attila sorait?

„Friss záporokkal szivárogi a földbe –
Hiába fűrösztöd önmagadban,
Csak másban moshatod meg arcodat.”

Azt azonban igénylik, érzik, hogy a közösség megtartó erejű, arra szüksége van mindenkinek.

Operatív munkák akkor várnak a könyvtárra, amikor már csak egy hét van hátra a rendezvényig. Általában pénteki napon tartjuk meg gimnáziumunkban az Olvasás Éjszakáját. A hétfői osztályfőnöki órákon az osztályfőnökökön keresztül újra meghirdetjük az eseményt. Az a tapasztalat, hogy a szeptembertől kezdve hívogatott gyerekeknek személyes emlékeztetőt is érdemes adni a kérdéses hét közepén. Elegendő néhány kedves sor azzal kapcsolatosan, hogy mi a teendőjük az Olvasás Éjszakájával illetően. Például a könyvajánlóval kapcsolatos ismeretek felelevenítése, az osztálytársak figyelmének felkeltése a rendezvény iránt.

Kedves!

Szeretettel várunk az *Olvasás Éjszakájára!*

Hozz magaddal egy kispárnát, egy hálósáskot, egy ajánlandó könyvet és jókedvet!

Találkozunk pénteken 19.00 órakor a könyvtárban!

Szeretettel,

Könyvtárostánáraid

Személyes levél a 2019. évi eseményhez

Mire van szükség az Olvasás Éjszakájához?

A tantestület segítségének igénybevétele mellett a technikai dolgozók bevonása is fontos, ugyanis ők rendezik be a könyvtárat. A kollégiumból szivacsokat hoznak, olvasólámpát és egy hatalmas fotelt, amelyben a felolvasó akár fél óráig is kényelmesen ülhet.

A várva várt este

Mivel ez az írás elsősorban könyvtárostanároknak készül, ezért illik őszintén leírni, hogy az utolsó pillanatig bizonytalan a résztvevők száma. Az esemény előtt mindig izgagtottan keresem a kényelmet szolgáló szivacsokat az iskola épületében, rendszerint otthonról is hozok néhányat. Idén is nagyot derültem magamon, amiért a szóban részvételüket megerősítőkön felüli számban készítettem fekhelyet. Mégis jól tettem, mert 5 lány az eseményt megelőző órában érzett indíttatást arra, hogy eljőjön a könyvtárba. A tizenévesek már csak ilyenek. Minden évben meghat a hálósákkal érkezők vidám csapata.

Ölelkezés, sikítózás, vinnyogás és öröm a könyvtár minden szegletében! Izgalmas péntek este visszajönni a suliba, amikor már lement a nap, és minden tanár az otthonában van. Egyértelmű: az iskola a miénk! E két rövid mondattal summázhatom azokat a perceket, amelyeknek a hangulata valósággal felpezsdíti a levegőt ilyenkor. Minden évben vannak tapasztalt diákok, akik ismerik az éjszaka jól bejártott szokásait. Ők szokták elmondani az újoncoknak, hogy milyen rend szerint zajlik a program. Ezután a bevezető, eligazító ismertető után következik az ismerkedő kör. Az előzetes beszélgetést idén a *Boldogító erősségek* nevű kártyajáték segítségével bonyolítottuk le. A könyvtári asztalon elhelyezett pozitív gondolatokat tartalmazó kártyák közül ki kellett választani azt az egyet, amelyik legjobban jellemzi a tanulót.

Az ismerkedő kör kellékei

A belső bizonytalanságokat magukban hordozó tizenéveseknek nem is annyira egyszerű a csupa pozitív mondat közül kiválasztani a saját énjükre legjobban illőt. A névvel és a pozitív énképről árulkodó mondattal, valamint a magyartanár nevének megnevezésével röviden bemutatkoznak a diákok. A különböző osztályokból érkezők kicsit beszélgetnek még olvasási szokásaikról, hogy melyik volt az a könyv, amely „örömolvasóvá” tette őket.

Rövid szünet után az olvasásra ajánlott könyvek bemutatására térünk rá. Idén igen sok könyvajánló volt, jobbnál jobb kötetek kerültek elő:

- Szerb Antal: *Utazás és holdvilág*
- Adrian Plass: *Egy kegyes kétbalkéztes naplója*
- Ray Bradbury: *Fahrenheit 451*

- Szabó Magda: *Mondják meg Zsófikának*
- Kertész Erzsébet: *A három Róza*
- Böszörményi Gyula: *Leányrablás Budapesten*
- Lois Lowry: *Az emlékek őre*
- Eve Ainsworth: *Sebek*
- Hermann Hesse: *Demian*

Ismerkedés, kötetlen beszélgetés az olvasásról

Frappáns, versengő, szellemes ajánlások ezek a diákok szájából. Az este egyik legizgalmasabb percei azok, amikor titkos szavazással döntenek a jelenlévők arról, hogy melyik könyv legyen az, amelyet a társaság egész éjjel hangos, közös olvasással megismer. Sokszor egy-egy merész és eredeti gondolat vagy a diák személyiségére gyakorolt hatás részletezése az, ami ráveszi a szavazókat arra, hogy az adott könyv mellett tegyék le a voksot.

A szavazást minden évben egy idősebb, az Olvasás Éjszakáján már több ízben részt vett diák bonyolítja le – 2018-ban a legtöbb szavazatot Hermann Hesse: *Demian* című könyve kapta –, viszont az újoncok számára jelölöm ki az éjfélkor elfogyasztásra kerülő pizzák megrendelését. Hálásak vagyunk az iskolának, hogy meghív bennünket egy-egy szeletre. A megrendelés összeállítása igen alapos előkészítést igényel, hogy ki milyen fajta pizzát kér, esetleg kivel felez. Ez külön kreativitást igénylő feladat, közösségépítő és segíti az egymás ízlésének megismerését. Fantasztikus volt látni ebben az évben, hogy a 8. évfolyamos lányok milyen gyorsan számolták ki a megrendelendő pizza mennyiségét, és hogy milyen gyorsan adták le a telefonos rendelést. A pizza mellé természetesen innivaló is dukál, a teát az iskola konyhájától kapjuk. Előfordult már, hogy az Olvasás Éjszakája éppen holdtöltére esett. Nagyon romantikus volt, mert kimentünk az iskolai sportpályára, és elénekeltünk egy-két éneket. Tehát az olvasandó regény kiválasztása után egy nagyobb szünetet szoktunk tartani, némi mozgással. Mindig vágnak a gyerekek arra, hogy az iskola folyosóján a félhomályban szaladgálhassanak egy kicsit. Számunkra nagy feladatot jelent újra visszatérni a csapatot a könyvtárba. Az olvasás pedig még csak ezután indul: felváltva, önként jelentkezés alapján, fejezetenként vagy szakaszonként olvasnak a gyerekek.

Germuska Fruzsina 11. osztályos tanuló Böszőrményi Gyula Leányrablás Budapesten című könyvét ajánlja

A pizzák megérkezése éjfél előtt ismét egy kis mozgáslehetőséget kínál, újra felélénkül a csapat, a koromsötétben jól esik még esetleg belesni a saját tantermükbe, aztán rohanás vissza. Éjfél után beáll a termékeny csend, és folyamatos olvasás következik. Általában kevesen bírják végig ébren az éjszakát, 3-4 óra után már alig forgolódik valaki a szivacson, mindenki édesdeden alszik. Legtöbbször már csak a tanárok olvasnak, addig, amíg ők is végleg el nem álmósodnak. Nagyszerű élmény ez az éjszaka minden évben. Jó szívvel ajánlom a vállalkozó szellemű könyvtárostanároknak, mert egy életre szóló élményt nyújt a gyerekeknek. Gondoljuk meg: a résztvevők még az unokáiknak is elmesélhetik, hogy egy egész éjszakán át a könyvtárban olvastak. Tényleg különleges esemény ez.

Összegzés

A gimnáziumi nevelőmunka fontos kiegészítője az a könyvtár, amely közösségi térként, az információk közvetítőjeként, a pihenés, a szórakozás és feltöltődés lehetőségeit kínálva van jelen az iskolában. Felvetődik a kérdés: miként válhat ilyen tereppé az olvasmányokat kínáló könyves hely? A törekvések és célok pontos megfogalmazása ehhez kevés. Több kell! A diákok számára tetszetős programok. Az Olvasás Éjszakája ilyen korszerű lehetőség. Megszervezése igényes, egész éven keresztül zajló folyamat. Első lépésként ajánljuk, hogy a tanulókat alacsony küszöbvel, szélesre tárt ajtókkal várják. Türelmes, támogató felnőttként legyünk jelen minden kínálkozó alkalommal. Fontos, hogy személyesen ismerjük a tanulókat. A diákokhoz vezető utak megtalálása mellett törekednünk kell a program sikerességét háttérből támogató tanárok buzgalmának felkeltésére is. Kiemelt szerep jut ebben a folyamatban a magyartanároknak és az osztályfőnököknek. Az iskola igazgatójának szimpátiája adja meg a program tekintélyét. Ő az iskolai munkatervben már szeptemberben szerepelteti a kijelölt időpontot. Az anyagi háttér biztosításához be kell vonnunk a gazdasági vezetőt is, a gondnokot és a karbantartó csoportot. A könyvhai dolgozók magas létszámú jelentkezés esetén finom zsíroskenyérrel és teával támogatják a

kiemelt eseményt. 20-25 fő jelentkezése esetén megengedhető a pizza rendelése, négyen osztozhatnak egy pizzán. Az éjszaka nyugalját megzavaró körülmények elhárításához és a pizzafutár fogadásához be kell szerveznünk a portást is. A fentiek alapján elmondható, hogy az Olvasás Éjszakájának előkészítése nagy körültekintést igényel és tele van bizonytalanságokkal. Egy állandó jelenség van, melynek örömeiben biztosan osztozhatunk, a közösségi élmény. Bizonyítékként idézem néhány diákunknak az iskola honlapjára írt gondolatát:

„Egy varázslatos éjszaka receptje

Végy egy tágas olvasótermet, keress 17 olvasni szerető fiataalt, találj mindenki számára egy idézetet, valamint néhány olvasásra alkalmas irodalmi művet! Ezután olts el valamennyi lámpát a könyvtárban, majd egy parányi fény segítségével teremts őszinte, gondolatcsereire alkalmas hangulatot! Végül a könyvbemutatók után tarts szavazást! Néhány szünet beiktatásával olvasd együtt a már-már közösséggé formálódott gyerekekkel hajnalig! A társaság éhségének enyhítésére rendelj pizzát, és már kész is a felejthetetlen, önként vállalt virrasztás a »kultúra szentélyében.«”

Szőke Anna 9. c (2017)

„Idén is összegyűlhettünk a könyvtár olvasótermében egy felettébb hangulatos estére. Újra megszavaztunk egy általunk behozott könyvet, akárcsak az előző években. A 17 könyvajánló meghallgatása után végül Szabó Magda *Álarcosbábjára* esett a választás. Rövid bevezető után, amikor már kezdett lankadni a figyelmünk, megérkeztek a várva várt (és általunk választott) pizzák. Miután mindenki jóllakott, frissen tudtuk folytatni az olvasást. A hangulat varázslatos volt, rengeteget nevtünk, és bár a tervezettnél »kicsit« hamarabb aludtunk el, remek volt a könyv, a sok beszélgetés, nagyszerű alkalom volt a barátságok megerősítésére is. Egy órára Imrei Zsófi vendége is velünk tartott: a Pockingból érkezett fiú, Maxi. Angolul záporoztak felé a kérdések, derekasan állta a sarat. Bizony 20 lány kíváncsi tekintete előtt nem is könnyű nyilatkozni! Idén csak lányok vettek részt az Olvasás Éjszakáján, de bátran hívunk mindenkit, mert az olvasás nem ciki! Jövőre gyere Te is!”

Mangel-Vályi Virág és Csorba Lili 9. b (2018)

„Három az egyben: szórakozás, közösségi élmény, erőpróba.

Pénteken 25 elszánt olvasni szerető ember arra szövetkezett, hogy egy különleges éjszakát töltsön együtt a könyvtárban. Néhányan már harmadik alkalommal, sokan másodszor és tízen először vetették be magukat a szivacsokkal bélelt olvasóterembe. Hálózsákkal, kispárnával és egy ajánlandó könyvvel a kezükben érkeztek, és széles jókedvvel a lelkükben. Bizonyosak voltak abban, hogy az a hely, ahová naponta nem mindig szívesen látogatnak, napnyugtakor a barátságosabb arcával fordul feléjük. Ismerkedő kör, ajánlások, szavazás és pizza. Hangtalan bolyongás eloltott lámpák mellett a folyosón. Felszabadult, légies balettmozdulatok a sötétben, természetesen zokniban és ijesztgetés... Végül hajnalig tartó olvasás. Szóval minden a megszokottak szerint...

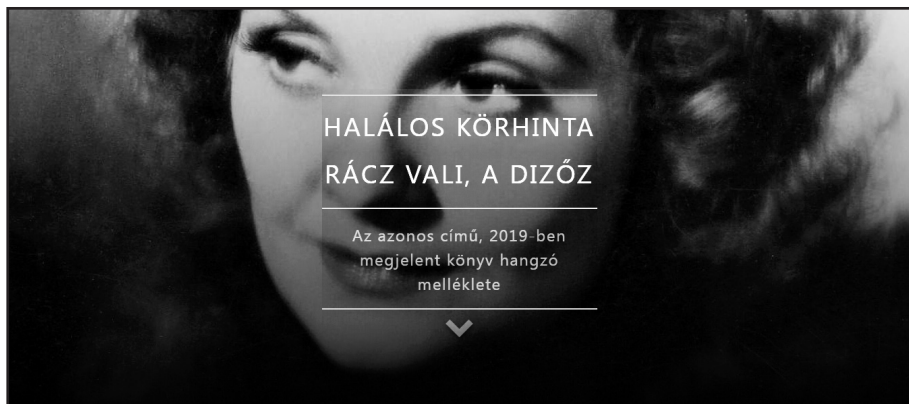
Hogy milyen érzés egy olyan körben együtt lenni, ahol van egy közös nevező? Próbáld ki Te is, jövőre újra együtt!”

Döbrössy Abigél és Döbrössy Lujza 10. b (2019)

Olasás kifulladásig

A cikkben látható fényképeket a szerző készítette.

Halálos körhinta – új tematikus szolgáltatás

Az Országos Széchényi Könyvtár 2019 júniusában új online felülettel jelentkezett, amely Monica Porter *Halálos körhinta – Ráczi Vali, a dizőz* című kötetének magyar kiadásához kapcsolódva ad bőséges izellítőt az 1930-as és 40-es évek népszerű dizőzének fennmaradt hangfelvételeiből. A kötet fordítója és szerkesztője, Péter Zsolt által összeállított diszkográfia a teljességre törekszik.

A felvételek legtöbbje pedig az OSZK Zeneműtárának több mint ötvenezer darabos gramofonlemez-gyűjteményében fellelhető eredetiek digitalizálása nyomán meg is hallgatható, a lemezcímkék fotói közepén található lejátszás gombra kattintva.

Az OSZK új szolgáltatása az alábbi oldalon érhető el: <https://raczvali.oszk.hu/>.

(Forrás: <http://www.oszk.hu/>)